

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Dziergawka

w sprawie skazanego **M.R.**

skazanego za czyny z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 26 marca 2026 r.,

wniosku skazanego o wznowienie postępowania

zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z dnia 28 marca 2025 r., sygn. akt II AKa 278/21,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 12 lipca 2019 r., sygn. akt II K 136/16,

na podstawie art. 545 § 3 k.p.k. oraz art. 542 § 1 i 3 k.p.k. *a contrario*

p o s t a n o w i ł :

- 1. odmówić przyjęcia wniosku skazanego M.R. o wznowienie postępowania wobec jego oczywistej bezzasadności;**
- 2. stwierdzić brak podstaw do wszczęcia z urzędu postępowania o wznowienie postępowania.**

UZASADNIENIE

Skazany M.R. wniósł o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 28 marca 2025 r., sygn. akt II AKa 278/21, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 12 lipca 2019 r., sygn. akt II K 136/16. W uzasadnianiu skazany podniósł, iż błędnie przypisano mu działanie w warunkach art. 64 § 2 k.k. Wnioskodawca ponadto

wskazał, że sąd był nienależycie obsadzony bowiem w wydaniu wyroku sądu II instancji brał udział sędzia powołany przez KRS ukształtowaną w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o KRS. Skazany złożył także wniosek o wstrzymanie wykonania kary.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na wstępie należy odwołać się do treści art. 545 § 3 k.p.k., który stanowi, iż sąd, orzekając jednoosobowo, odmawia przyjęcia wniosku nie pochodzącego od prokuratora, adwokata, radcy prawnego albo radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, bez wzywania do usunięcia jego braków formalnych, jeżeli z treści wniosku, w szczególności odwołującego się do okoliczności, które były już rozpoznawane w postępowaniu o wznowienie postępowania, wynika jego oczywista bezzasadność.

Powyższe unormowanie pozwala więc na wstępną kontrolę wniosku o wznowienie – i to bez wzywania do usunięcia jego braków formalnych - celem wyeliminowania konieczności przeprowadzania różnego rodzaju czynności procesowych związanych z wnioskiem, który w stopniu oczywistym nie może doprowadzić do wznowienia postępowania. Zaznaczyć jednocześnie należy, iż decydująca jednak jest sama treść wniosku o wznowienie, która może być oczywiście bezzasadna z różnych powodów. Ta oczywista bezzasadność wynikać może z tego, że we wniosku wskazano podstawy wznowienia, które nie są przewidziane w ustawie albo z tego, że w ogóle nie wskazano żadnych podstaw wznowienia, ograniczając się do postulowania przeprowadzenia kolejnej kontroli odwoławczej (zob. postanowienie SN z dnia 9 lipca 2024 r., III KO 81/24).

Uwzględniając powyższe wskazać należy, że skarżący we wniosku nie przedstawił takich okoliczności, które uzasadniałyby wznowienie postępowania w niniejszej sprawie. Skarżący podniósł, że nie spełnił ustawowych przesłanek z art. 64 § 2 k.k. bowiem nie był prawomocnie skazany na karę pozbawienia wolności ani nie odbywał kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności. Okoliczności te nie mogą jednak stanowić podstawy do wznowienia postępowania. Należy bowiem wskazać, że postępowanie wznowieniowe nie stanowi powtórzenia postępowania apelacyjnego i nie jest swego rodzaju „trzecią instancją”, mającą służyć kolejnemu

weryfikowaniu poprawności orzeczeń zapadłych w sądach pierwszej i drugiej instancji.

Zauważyć należy, że zasadność zastosowania art. 64 § 2 k.k. wynika z przypisania skazanemu popełnienia zarzucanych mu czynów przy zastosowaniu art. 65 § 1 k.k., nie zaś z uwagi na jego uprzednią karalność. Jednocześnie podkreślić należy, że przedstawiona przez skazanego argumentacja w żadnym zakresie nie należy do kręgu przesłanek wznowienia postępowania.

Wniosek o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego podstawy zostały ustawowo skatalogowane (art. 540-540b k.p.k.) i postępowanie wznowieniowe sprowadza się wyłącznie do ich badania (zob. postanowienie SN z dnia 15 września 2022 r., V KO 67/22). Specyfika postępowania wznowieniowego wszczynanego na wniosek sprawia, że nie dokonuje się na nowo oceny zebranych w toku procesu dowodów i poprawności przyjętych w oparciu o nie ustaleń faktycznych, będących podstawą prawomocnego wyroku. Nie bada się również oceny zasadności orzeczenia sądu pierwszej instancji, tak jak to się czyni w ramach kontroli instancyjnej (zob. postanowienie SN z dnia 21 kwietnia 2016 r., V KO 22/16).

W związku z powyższym, wniosek skazanego o wznowienie postępowania, należało uznać za oczywiście bezzasadny i na podstawie art. 545 § 3 k.p.k. odmówić jego przyjęcia.

Odnosząc się z kolei do podnoszonej przez wnioskodawcę wadliwości powołania sędziego, wskazać należy, że okoliczność ta może zostać zweryfikowane jedynie z urzędu. Zgodnie z treścią art. 542 § 2 k.p.k. postępowanie wznowia się z urzędu tylko w razie ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., przy czym wznowienie postępowania jedynie z powodów określonych w pkt 9-11 może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego. Przechodząc do zasygnalizowanej przez skazanego potrzeby wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania z uwagi na zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., stwierdzić należy, iż w niniejszej sprawie brak jest podstaw do wznowienia postępowania z urzędu.

W doktrynie i w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że uchybienia wymienione w art. 439 § 1 k.p.k. zachodzą tylko wtedy, gdy zaistniały w rzeczywistości, a nie pozornie, zaś przepisy regulujące bezwzględne przyczyny odwoławcze muszą być interpretowane ściśle. Przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., określana mianem „nienależytej obsady sądu”, tradycyjnie wiązana była i nadal być musi wyłącznie z rozpoznaniem sprawy w składzie odbiegającym liczbowo lub strukturalnie (jakościowo) od składu przewidzianego dla rozpoznania danej kategorii spraw w sądzie określonego szczebla lub w danym postępowaniu. Konsekwentnie, spod zakresu zastosowania tej regulacji, wyłączano także przypadki stanowiące jedynie naruszenia natury organizacyjno-porządkowej (zob. m. in. J. Matras (w:) Kodeks postępowania karnego, pod red. K. Dudki, WKP 2018, komentarz do art. 439, teza 9). Uchybienia związane z zasiadaniem w składzie orzekającym osoby, co do której zachodziły podstawy wyłączenia, o których mowa w art. 41 § 1 k.p.k., konsekwentnie traktowane są jako względne przyczyny odwoławcze. Uchybieniem mieszczącym się w treści art. 439 § 1 k.p.k. jest taka więc tylko sytuacja, gdy w rozpoznaniu sprawy bierze udział sędzia podlegający wyłączeniu na podstawie art. 40 k.p.k. (zob. m. in. R. A. Stefański, Wyłączenie sędziego z mocy orzeczenia sądu, Przegląd Sądowy 2007, z. 6, s. 119; postanowienie SN z dnia 24 lutego 2015 r., V KK 2/15; postanowienie SN z dnia 29 marca 2018 r., V KZ 15/18). Dostrzec przy tym trzeba, że art. 439 k.p.k. ma charakter wyjątkowy, z uwagi na fakt, że zaistnienie jednej z taksatywnie wymienionych w nim przyczyn obliguje sąd do orzekania poza granicami zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz niezależnie od wpływu uchybienia na treść wyroku. Rodzi zatem konsekwencje często wykraczające poza oczekiwania stron postępowania występujących z żądaniem przeprowadzenia kontroli odwoławczej. Nie budzi więc wątpliwości, że zgodnie z zasadą *exceptiones non sunt extendendae* przepis ten nie może być interpretowany rozszerzająco. Dotyczy to nie tylko wzbogacania za pomocą wykładni samego katalogu z art. 439 § 1 k.p.k., lecz także dokonywania rozszerzającej interpretacji konkretnych przyczyn odwoławczych (zob. postanowienie SN z dnia 12 lipca 2022 r., III KK 222/22).

Dodatkowo trzeba podkreślić, że w dniu 15 lipca 2022 r. weszły w życie przepisy art. 42a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów

powszechnych (dalej: p.u.s.p.) oraz art. 29 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (dalej: uSN), w których dopuszczono możliwość badania spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Jednocześnie w ustawach tych wskazano, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności.

W aktualnym stanie prawnym, wszelkie wątpliwości co do bezstronności i niezawisłości sędziego sądu powszechnego, mające charakter systemowy lub indywidualny, mogą zostać zweryfikowane jedynie w trybie procedury przewidzianej w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych, która to procedura w sprawie karnej może zostać zainicjowana wyłącznie przez strony (art. 42a § 3 p.u.s.p. w zw. z art. 42a § 6 pkt 6 p.u.s.p.). Procedura ta (podobnie jak tryb z art. 29 § 5uSN) służy sądowej kontroli niezawisłości i bezstronności sędziego, który ma brać udział w rozpoznawaniu konkretnej sprawy i w sposób szczególny reguluje badanie kwestii niezawisłości i bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących jego powołaniu oraz jego postępowania po powołaniu. Przywołane przepisy Prawa o ustroju sądów powszechnych wyłączają zatem możliwość badania w innym trybie przesłanek z art. 42a § 3 p.u.s.p., dotyczących badania spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności. Trzeba też zauważyć, że procedura ta ma szczególny charakter gwarancyjny także dla sędziego, albowiem w razie uwzględnienia wniosku strony, odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem doręcza się również sędziemu, którego wniosek dotyczy. Sędzia może w terminie 3 dni złożyć wniosek o ponowne rozpoznanie do Sądu Najwyższego, który w składzie pięciu sędziów utrzymuje w mocy postanowienie o wyłączeniu sędziego albo uchyla postanowienie o wyłączeniu sędziego i oddala wniosek (art. 42a § 13 p.u.s.p.).

Badanie przez Sąd Najwyższy lub sąd odwoławczy niezawisłości sędziego pod kątem zaistnienia nienależytej obsady sądu, w trybie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., wprowadza zatem nieznaną ustawie procedurę o charakterze inkwizycyjnym oraz stanowi oczywiste i rażące naruszenie art. 42a § 3 - § 14 p.u.s.p. i art. 7 w zw. z art. 87 Konstytucji RP, skutkujące jednocześnie pozbawieniem testowanego sędziego prawa do właściwego rzeczowo i miejscowo sądu ustanowionego ustawą oraz pozbawieniem prawa do skutecznego środka odwoławczego, a nadto pozbawieniem prawa oskarżonego do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie – co stanowi oczywiste i rażące naruszenie art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (zob. postanowienie SN z dnia 7 sierpnia 2024 r., I KZ 34/24).

Reasumując, powołanie na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw nie stanowi bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (zob. postanowienie SN z dnia 18 lipca 2024 r., V KO 38/24). Podnieść bowiem trzeba, że sposób powołania sędziów na podstawie art. 9a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., czyli przez Sejm, jest zgodny z Konstytucją, o czym orzekł Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 25 marca 2019 r., sygn. akt K 12/18.

Powyższe rozważania zdecydowały o stwierdzeniu braku podstaw do przeprowadzenia z urzędu postępowania o wznowienie zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 28 marca 2025 r., sygn. akt II AKa 278/21, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 12 lipca 2019 r., sygn. akt II K 136/16.

Z uwagi na odmowę przyjęcia wniosku skazanego o wznowienie postępowania wobec jego oczywistej bezzasadności, bezprzedmiotowe stało się rozpoznanie wniosku o wstrzymanie wykonania orzeczenia.

Anna Dziergawka

[WB]

[a.]